

הלכות מעשיות

שיעורו של מורנו הגאון הרב מצליח-חי מאזוז שליט"א

גליון קכ"ט

שודר בערוץ "קול ברמה" במסגרת התכנית "בית ההוראה"

העלון מוקדש לע"נ גאון עוזנו עטרת תפארת הפוסקים מרן רבנו עובדיה יוסף בן גורג'יה זצוק"ל

הלכות "לא ילבש גבר שמלת אשה"

נושאי השיעור:

לבישת בגד של גבר לאשה מפני הקור. מטריה של גברים לנשים. נעלי בית של גבר לאשה. הלבשת ילדים קטנים בבגדי בנות. חיפוש בנים לבנות. בגד אחד של אשה. בגדי בית חולים. לבישת מכנסיים לאשה. מסיכה של אשה לאיש. צביעת שיער לבן. איפור להסתיר צלקת. בושם של אשה לאיש. הסרת שיער בלייזר.

והרמ"א מוסיף שם בשם מרן הבית יוסף: "ואפילו באחד מן הבגדים אסור, אף על פי שניכרים בשאר בגדיהם שהוא איש או אשה". לפי זה נראה לכאורה שאסור לאחות הזו ללבוש את המעיל של אחיה, ואפילו שניכר לחלוטין שהיא בת שהרי לובשת חצאית וכיוצא בזה.

אבל באמת יש בזה מחלוקת באחרונים. הרב בית חדש (שם ס"ה) כותב שנראה שכל האיסור הוא כאשר האשה לובשת את הבגד כדי להידמות לאיש או להיפך, אבל אם היא עושה את זה כדי להינצל מפני הקור או הגשם וכדומה, אפשר להקל. וכך פסק חתנו הט"ז (סק"ד). אבל הש"ך (סק"ז) כתב שיש לפקפק בדברי הרב בית חדש ודבריו אינם מוכרחים כל כך. והרב יד הקטנה (הלכות ע"ז אות פ"ב, דף ע"ב ע"ב והלאה) מערער לגמרי על דברי הב"ח, ואוסר לחלוטין בכל מצב, אפילו אם הוא עושה כך כדי להינצל מנוק שלא יתקרר וכדומה.

לבישת בגד של גבר לאשה מפני הקור

א. שאלה: משפחה הממתינה בתחנת האוטובוס בזמן שיש קור גדול. הבן בחור בישיבה היה לבוש בסוודר וחליפה, ואת המעיל החזיק ביד. לבת היה קר וביקשה ללבוש את המעיל של אחיה, האם מותר ללבוש מעיל של בנים מחמת הקור?

תשובת הרב: מותר. ונסביר בהרחבה. נצטוונו בתורה: "לא יהיה כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה" (דברים כ"ב ה'), דהיינו שאסור לגבר ללבוש מלבוש של אשה ואסור לאשה ללבוש בגד של גבר. ומרן בשולחן ערוך (יו"ד סי' קפ"ב ס"ה) כותב: "לא תעדה אשה עדי האיש, כגון שתשים בראשה מצנפת או כובע או תלבש שריון וכיוצא בו. וכן לא יעדה האיש עדי האשה, כגון שילבש בגדי צבעונים וחלי זהב, במקום שאין לובשין אותם הכלים ואין משימין אותו החלי אלא נשים".

אבל הגאון בינת אדם (סימן ע"ד) מחלק בין בגד לתכשיט. בגד רגיל צריך להחמיר ולהימנע מללבוש, ואם זה חפץ שנועד לקישוט אפשר להקל במקום שאינו מכוון להתקשט. והסברא בזה היא כך: כיון שהמטרה של בגד רגיל היא לכסות ולהגן על הגוף, אם כן גם כשהגבר לובש בגד של אשה רק כדי להגן על עצמו, למעשה הוא משתמש בבגד הזה לאותה מטרה שהאשה משתמשת בו, וכיון שכוונתו בלבישת הבגד שזה לכוונת האשה יש לאסור בזה. אבל בדבר שנועד לקישוט יש להקל במקום שאינו מכוון לקישוט, כיון שבלבישת הדבר הזה אינו מכוון למטרה שלשמה האשה לובשת את הדבר הזה. לדוגמא, אשה שעונדת שעון יפה לקישוט והתקלקל השעון, והגבר רוצה לקחת את השעון לתיקון אצל השען, וכדי לשומרו שלא ייפגע או יישבר הוא רוצה לענוד את השעון על היד וכך הוא יהיה יותר מוגן. או שרוצה לקחת את הטבעת של אשתו לתיקון אצל הצורף, וחושש שאם יניח אותה בכיס היא תיפול לו בלי שימת לב כשיכניס את ידו לכיס, ולכן הוא רוצה לענוד אותה על האצבע כדי לשומרה שלא תיפול בדרך. בזה כתוב במפורש בגמרא במסכת שבת (ס"ב ע"א) שמותר. ומבאר הרב בינת אדם שכל זה הוא דוקא באופנים האלה, שכוונת האשה בענידת השעון או הטבעת היא כדי להתקשט, ואילו כשהגבר עונד אותם על ידו ואינו מתכוין להתקשט, וזה לא נחשב לו כלבוש אלא כמשוי, שכך יותר קל לו לקחת אותם, לכן מותר. אבל בבגד, כיון שהמטרה של שניהם בלבישת הבגד היא כדי להגן על גופם, יש לאסור.

ומרן היביע אומר (ח"ו חיו"ד סי' יב אות ו) כותב שכיון שהרבה סוברים כדעת הב"ח להקל, לכן גבר המיקל ללבוש בגד של אשה או להיפך מפני הקור, יש להם על מה שיסמוכו. (ובמקום שיש עוד נימוקים להקל, או שזו שעת הדחק, בודאי שאפשר להקל בזה).

הלכה למעשה: כיון שהאחות הנמצאת בתחנה ניכרת שהיא בת על ידי שאר המלבושים שלה, וכיון שהיא רוצה ללבוש את המעיל כדי להינצל מהקור, ואין להם ברירה אחרת,

יכולה לסמוך על הב"ח והט"ז ועוד אחרונים וללבוש את המעיל של אחיה.

ושעון של אשה שהתקלקל, והבעל לוקח את השעון לתיקון, פשוט שמותר לבעל לענוד את השעון על היד.

מטריה של גברים לנשים ולהיפך

ב. שאלה: האם מותר לאשה לצאת לרחוב עם מטריה בצבע של גברים, וכן האם מותר לגבר לצאת לרחוב עם מטריה בצבע של נשים?

תשובת הרב: זו באמת שאלה מצויה מאד. מצוי שהמטריה נשברה מהרוח, וכעת הוא חייב לצאת למכולת או לתפילה, ויש בבית רק מטריה אחת של האשה, ואינו יכול לצאת בלי מטריה כי יש גשם שוטף בחוץ. ונקדים, **שודאי שיהיה מותר לאשה להסתופף יחד עם בעלה** תחת המטריה שלו, כי היא רק מצטרפת אליו ואין בזה חשש כלל (וע"ע בטהרת הבית ח"ב עמ' קח). והשאלה היא רק במקום שהגבר לוקח את המטריה של האשה ומשתמש בה לבדו, או להיפך.

מרן בשלחן ערוך (יו"ד סי' קפ"ב ס"ה) כותב: "לא תעדה אשה עדי האיש, כגון שתשים בראשה מצנפת או כובע או תלבש שריון וכיוצא בו. או שתגלח ראשה כאיש. ולא יעדה איש עדי אשה, כגון שילבש בגדי צבעונים וחלי זהב במקום שאין לובשים אותם הכלים ואין משימים אותו החלי אלא נשים". וזו לשון הרמב"ם (פי"ב מהלכות ע"ז ה"י), וידוע שהרמב"ם מדקדק מאד בלשונו. וכתב בשו"ת תפלה למשה (ח"ג סי' כ"א) שמשמע מלשון הרמב"ם שכל האיסור הוא דוקא בדבר שהוא לבוש, אבל בדבר שרק אוחזים אותו ביד, כגון חרב, אם זה לא תכשיט אין בזה איסור. (ושם יישב דברי הרמב"ם בתשובתו בתחלת ספר מעשה רוקח).

אבל בדברי רש"י במסכת נזיר (דף נ"ט ע"א) מפורש נגד זה. בחק לישראל של פרשת בשלח (וזו ההפטרה לאשכנזים) קראנו על יעל אשת חבר הקיני, שלקחה את היתד של האהל ובו הרגה את סיסרא, ורש"י (שם) כותב שהיא לא הרגה אותו בחרב מפני שלא רצתה לעבור על איסור "לא יהיה כלי גבר על אשה". ומוכח שלדעתו אסור לאשה להחזיק חרב ביד, אפילו שהחרב אינה מלבוש. (והמקור לדברי רש"י,

הוא בילקוט שמעוני שופטים סי' נ"ו). ואם כן לכאורה יש
בדין הזה מחלוקת בין רש"י להרמב"ם.

בספר בינת אדם (סימן עד) כותב שאפשר שגם לדעת רש"י
כל האיסור הוא דוקא בכלי נשק, שכיון שמיוחדים לגברים
בלבד, אסור. וכמו שכתב בספר החינוך (סי' תקמ"ב),
שהטעם שהתורה אסרה שאשה תלבש כלי נשק, הוא מפני
שהם מיועדים אך ורק לגברים. ורבי אברהם אבן עזרא
(דברים כ"ב ה') שאסור לאשה לצאת למלחמה יחד עם
גברים כי יש חשש שתוך כדי מלחמה יכולים לקרות דברים
לא טובים.

ולפי זה כותב הגאון תפלה למשה **שיש להתיר לגבר לצאת
עם מטריה של נשים או להיפך**, כיון שיש לנו שלשה
טעמים להקל: **א.** על פי דברי הב"ח וסייעתו שהזכרנו
בתשובה הקודמת, שמותר לגבר ללבוש מלבוש של אשה
ולאשה ללבוש מלבוש של איש כדי להינצל מנזק, וכיון
שכאן הוא יוצא עם המטריה הזו כדי להינצל מהגשם –
מותר. **ב.** על פי דברי הרמב"ם שכל האיסור הוא דוקא
בדבר שהוא לבוש או תכשיט, וכיון שהמטריה אינה לבוש
אלא רק כלי של אשה – מותר. **ג.** גם לדעת רש"י שאסור
בחרב אף על פי שאינה מלבוש, ייתכן שכל האיסור הוא
דוקא בכלי נשק, אבל בדבר שאינו נשק כמו מטריה וכיוצא
בה – מותר. ויש חולקים בכמה מהטעמים הללו. אבל
למעשה כך דעת עוד חכמים להתיר לגבר לצאת במטריה של
נשים. (וכן להיפך).

נעלי בית של גבר לאשה

ג. שאלה: האם מותר לאשה בבית לנעול נעלי בית של גבר,
וכן להיפך?

תשובת הרב: זו ממש דוגמא טובה לאיסור של "לא יהיה
כלי גבר על אשה", ולצערנו הרב הרבה נכשלים בזה. אולי
מפני שחושבים שכיון שהם נועלים אותם בבית ולא יוצאים
אתם לרחוב ואין אדם רואה אותם אין בזה איסור. אבל
באמת אסור לעשות כך.

אבל מכל מקום אפשר להקל בשתי אופנים: אחת, אם אשה
חייבת לקום באמצע הלילה להכין בקבוק לתינוק או

לאיזשהו צורך אחר, ויש בחוץ קור חזק כך שאם היא תניח
את רגליה על הרצפה הקרה היא יכולה חלילה להינזק, וכעת
אינה מוצאת את הנעליים שלה, יש להקל לה על פי דברי
הב"ח שהזכרנו. **שכיון שלובשת את הנעליים הללו כדי
להינצל מהקור, מותר.** ויש מי שהחמיר במקרה הזה ממש
שגם קולא זו היא רק באופן חד פעמי, וודאי שאסור לאשה
ללכת באופן קבוע עם מעיל או נעלי בית של גבר כדי
להינצל מצער (עי' שו"ת עטרת משה למברגר, חיו"ד רס"י
קכ"ו).

ועוד אפשר להקל, אם נעלי הבית הללו אינם מיועדים
לגברים בלבד, כמו נעלי קרוקס שחורים שאינם בהכרח של
גברים, או כל דבר אחר **שמיועד לגברים ונשים כאחד,**
מותר. וכמו שכתב מרן החיד"א בשו"ת ברכה (יו"ד סי'
קפ"ב).

הלבשת בנים קטנים בבגדי בנות

ד. שאלה: קורה בימים של גשם שהכביסה לא מספיקה
להתייבש וחסר לנו בגדי ילדים, האם ניתן להלביש את
הבנים הקטנים מתחת לגיל חינוך בבגדי בנות, וכן להיפך?

תשובת הרב: יש בזה חילוק בין סוגי הבגדים. אם זה **בגד
שניכר עליו שמיועד לבנים בלבד, אסור.** מפני שמרן
בשולחן ערוך (או"ח סי' שמ"ג ס"א) כותב כך: "קטן אוכל
נבילות אין בית דין מצווין להפרישו, אבל אביו מצווה לגעור
בו ולהפרישו". מסביר המשנה ברורה (סק"ב) כי על האב
יש מצות חינוך, "חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא
יסור ממנה" (משלי כ"ב ו'), אבל שאר העולם אינם מצווים
בזה. ומרן ממשיך: "ולהאכילו בידיהם אסור [לכל העולם
להאכיל את הקטן מאכל איסור], אפילו דברים שאסורים
מדברי סופרים". ולמדו זאת חכמים במסכת יבמות (ק"ד
ע"א) מהפסוק "לא תאכלום כי שקץ הם", ודרשו "לא
תאכילום". כלומר, אסור להאכיל דבר איסור כל שהוא לילד
קטן. ודין זה הוא על כל דבר איסור ולא דוקא על מאכלות

אסורות, שאסור לתת אותו בידיים לילד קטן¹. ולפי זה אסור להלביש ילד קטן בבגדים של בנות.

ידועה בזה גם תשובת הרמב"ם שהובאה בתחילת ספר מעשה רוקח (יש שם כמה דפים של תשובות הרמב"ם מכתב יד), שכותב כך: "התינוקות, לפעמים יקשטו אותם בקישוטי הנשים, ויצבעו ידיהם בצבע שהנשים צובעות בו את ידיהם, זה אסור". אצל הספרדים לדוגמא יש צבע שנקרא "חינה", היו צובעים בו לפעמים את הראש ולפעמים את הידים. הוא מוכר לאנשים מהשמחות אבל היו משתמשים בו לעוד כמה דברים. וכותב הרמב"ם שאסור לצבוע את ידיהם של הבנים הקטנים בצבעים המיוחדים לנשים. וממשיך הרמב"ם: "וזה היפך ממה שציוונו רבותינו מעתיקי השמועה (יבמות סב ע"ב) שאדם צריך להדריך את בניו בדרך ישרה, וזוהי דרך עקומה. וכן אמר הנביא "למען תלך בדרך טובים" (משלי ב כ), ואילו אלו זו דרך חטאים. והדבר נעשה בפרהסיא בתוך קהל ועדה מישראל, ואין איש שם על לב. ואולי יתנצלו אלו לומר שהם סומכים על מאמר חז"ל, קטן אוכל נבילות אין בית דין מצווין להפרישו. ואין הנידון דומה לראיה, כי זהו דוקא כשהתינוק אוכל מעצמו לתאוות נפשו, אבל זה המסכן (שימו לב איך הרמב"ם קורא לאותו ילד - "מסכן") הם מאכילים אותו בידיים. ועוד, שלא אמרו אלא שאין בית דין מצווין עליו, אבל זה אביו מחנכו ומרגילו".

כל האמור הוא דוקא בבגדים עליונים, אבל בבגדים פנימיים יש מחלוקת, האם נאסר לאשה ללבוש מלבוש של גבר בבגדים פנימיים. יש מחמירים שגם בבגדים פנימיים זה אסור (עי' בשו"ת מנחת יצחק ח"ב סי' ק"ח אות ג'). אבל הגאון הרב אלישיב זצ"ל סובר שמותר (עי' בס' אשרי האיש חיו"ד פי"ז סי"ז). שכיון שאין יוצאים החוצה בבגדים

¹ ויש עוד מקרה מצוי. המשנה ברורה (סוף סק"ג) כותב שם, שאפילו שמותר לכהנת להיכנס לבית העלמין, כמו שכתוב בפסוק "אמור אל בני אהרן...לנפש לא יטמא בעמיו", ולמדו חכמים "בני אהרן ולא בנות אהרן", מכל מקום אסור לאשת כהן להכניס את בנה ואפילו הוא בן יומו לבית העלמין או לבית חולים שיש שם בעיה של מתים (לא אליכם), מפני שהיא מטמאה אותו בידיים.

פנימיים ואינם נראים לעיני הבריות, מותר. וכך דעת עוד פוסקים.

הלכה למעשה: ישנו איסור גמור מן התורה להלביש לילדים קטנים בגדים עליונים של בנות, ובבגדים הפנימיים יש מחלוקת בין אחרוני זמננו ואפשר לסמוך על המיקלים. בפרט במקום צורך.

בגדי תינוקות

ה. שאלה: האם מותר להלביש גרביונים לתינוקות בנים, וכן האם מותר להלביש מכנסיים לתינוקות בנות?
תשובה: מותר. ואמנם ראיתי שמסתפקים בזה, אבל הרבה תלמידי חכמים מקילים בזה בפשיטות. כי לכל גיל יש בגדים שלו. ולכן אף על פי שבגיל גדול רק בנות גורבות גרביונים, מכל מקום בגיל הרך זה מיועד גם עבור בנים. אדם שייכנס לחנות בגדי תינוקות ויבקש לתינוק בגדים, יביאו לו גם גרביונים, שזה חלק מבגדי התינוק. וזה פשוט. בנוסף הרי אדם אינו מלביש קטן בבגדי בנות בפרהסיא, אלא שלפעמים בבית חסר בגד ומלבישים בנים בבגדי בנות ולהיפך. ועל זה יש איסור לא ילבש. אבל בגד שגם בפרהסיא מלבישים בו את הילד, ברור הדבר שהוא בגד גם של בנים ואין בזה חשש איסור "לא ילבש".

תחפושת של בנות לבנים

ו. שאלה: ישנה תחפושת לילדים של כלה תימניה, כפי שנהגו בחו"ל, שזה בגד שחור שמעוטר בחוטי זהב רבים. האם מותר לילד להתחפש בתחפושת הזו או שיש בעיה הלכתית מצד "לא ילבש גבר שמלת אשה"?
תשובת הרב: הרמ"א בדרכי משה (סי' תרצ"ו סוף סק"ה) הביא את דברי מהר"י מינץ (ס"ס ט"ז, ד"ה על דבר), שכיון שמתכוונים לשמחת פורים אין בזה איסור. והסביר זאת על פי מה שכתב הסמ"ג (לאוין ס'), שאיסור "לא ילבש" תלוי בכוונת הלב. ולמד מדבריו שכיון שאינם מתכוונים בתחפושות הללו למעשים אסורים ח"ו אלא כל מעשיהם לשם שמים, לשמחת פורים מותר לאיש להתחפש בתחפושת של אשה. והרמ"א שם הזכיר שזה לא מוסכם. ובהגהתו

בשולחן ערוך (סי' תרצ"ו ס"ח) כתב שנהגו להקל כדברי מהר"י מינץ.

אבל העירו עליו כמה הערות מהפוסקים. ומרן ראש הישיבה בספרו סנסן ליאיר (בתשובה סי' יב) העיר מדברי הרמב"ם (פי"ב מהלכות ע"ז ה"י), שכתב: "המלקט שערו לכתוב מתוך השחורות מראשו או מזקנו, משילקט שערה אחת לוקה מפני שעדה עדי אשה". ומה שייך בלקיטת שערה אחת לבנה מזקנו שיידמה לאשה, משמע שגם בדבר שלא שייך להידמות בו לאשה כגון זקן, אף על פי כן אסור.

גם הב"ח (יו"ד סי' קפ"ב סוף ס"ה) העיר על המנהג הזה, וכתב שהוא ראה אנשים שנוהגים להקל בכך, אבל לדעתו יש בזה איסור אפילו אם עושה כן בעראי ודרך שחוק. וכך מבואר גם בספר היראים (סי' שפ"ה שפ"ו) ובעוד פוסקים.

ולמעשה, הרבה מפוסקי האשכנזים אחריו פסקו להחמיר בדבר הזה, וכל שכן פוסקי הספרדים שאסרו לעשות כך. וגם מרן הגר"ע יוסף ע"ה כתב בשו"ת יחיה דעת (ח"ה ס"ס נ) שאיסור גמור הוא לילד שילבש בגדי אשה ולהיפך. וקל וחומר בנערים ונערות שהגיעו לגיל מצוות שאין להקל בדבר הזה (וע"ע בחזו"ע פורים עמ' קצ"ט).

עם זאת, אם הילד מתעקש שהוא רוצה להתחפש לבלה תימניה ולא מוכן לרדת מזה, **אם הוא לובש את הבגדים לבד אפשר להקל לו בזה**. כיון שמבואר בדברי מרן בבית יוסף (או"ח סי' רס"ט) שבמקום שיש מחלוקת הפוסקים, הילד יכול לסמוך על סברת המתירים. וכאן, היות שעושים את זה רק לשעשוע לשם פורים ויש שמתירים באופן שכזה אף למבוגרים, לכן אם הילד מיקל בזה ולובש בעצמו יש לו על מה לסמוך. אבל ההורים לא ילבישו אותו (וע"ע בס' סנסן ליאיר סי' יב הערה ב').

לבישת בגד אחד של נשים כשניכר שהוא גבר

ז. **שאלה:** האם מותר לאדם ללבוש בגד אחד של אשה כגון משקפיים או שעון זהב של נשים באופן שניכר עליו שהוא גבר? הבעיה קיימת בפרט בהצגות, כאשר חלק מהשחקנים אמורים להיראות כגברים וחלק אמורים להיראות כנשים. מה הדין?

תשובת הרב: הרמ"א (יו"ד סי' קפ"ב ס"ה) כתב במפורש שהדבר הזה אסור, וזה לשונו: "ואפילו באחד מן הבגדים אסור, אף על פי שניכרים בשאר בגדיהם שהוא איש או אשה". מקור דבריו הוא מדברי מרן בבית יוסף, ואם כן בין לאשכנזים ובין לספרדים אין להקל ללבוש אפילו בגד אחד של אשה.

עם זאת, **כאשר משנים איזה שינוי בבגד כך שניכר מאד ממרחק גדול שאינו הבגד הרגיל**, כגון בגד של ציצית שלא עושים אותו מבד רגיל או מצמר אלא מסוג נייר או ניילון עבה, לילדות קטנות שעושות הצגה, בזה כותב מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי מאיר מאזוז שליט"א בתשובה בספרו סנסן ליאיר (סי' יב הערה ב') שיש להקל בזה. והסביר שם, שכיון שיש לנו את דעת תנא קמא בנזיר (דף נ"ט ע"א) וכמה ראשונים שפסקו כמוהו שכל האיסור הוא רק כאשר האדם לובש בגדים אלו למטרות שליליות, לפיכך יש להקל לילדות קטנות שרוצות לעשות הצגה וכדומה לחבוש כעין כיפה על הראש או ללבוש בגד דמוי ציצית. ואפילו שלדעת הרמב"ם ועוד פוסקים אסור בכל אופן, מכל מקום הילדים הקטנים יכולים לסמוך על דברי המתירים. ובפרט שיש את דברי מרן (בב"י סי' רס"ט) שהזכרנו קודם, שבדבר שנחלקו הפוסקים יש להקל לילדים קטנים לנהוג כדברי המתירים.

ואם הבגד שונה לגמרי מהבגד המקורי, אפשר להקל בזה גם למבוגרים. (ע"ל בס' סנסן ליאיר שם, והסתייע ממ"ש בשו"ת יביע אומר ח"ו חיו"ד סי' י"ד אות ו').

בגדי בית חולים

ח. **שאלה:** בבית חולים שמביאים לכולם בגדים זהים חולצה ומכנסיים, בין לגברים בין לנשים, האם מותר לחולים ללבושם או שיש בזה איסור "לא ילבש"?

תשובת הרב: בגמרא במסכת נדרים (דף מ"ט ע"ב) מובא, שהמצב הכלכלי של רב יהודה היה מאד דחוק, והיה לו בביתו מעיל אחד בלבד. וכשהיה צריך לצאת לשוק לקח הוא את המעיל הזה, וכשאשתו היתה צריכה לצאת היא לקחה את המעיל. ולכאורה הדבר תמוה כיצד רב יהודה עשה כך והלא

יש בזה איסור של "לא ילבש", ועל כרחנו לומר שהמעיל הזה היה שווה בצורתו ומשמש לגברים ונשים כאחד, ובאופן שכזה אין איסור. כך כותב מהריק"ש בשו"ת אהלי יעקב (סי' ע'). והביא אותו מרן החיד"א בשו"ת אהלי יעקב (סי' ע'). (וע"ע למהרש"א נדרים מ"ט ע"ב, וליעב"ץ שבת י"ב ע"א, ובשו"ת שבט הלוי ח"ט סי' קע"ה). ולפיכך **אם הבגדים של בית החולים שונים לגברים ונשים כאחד ואין הבדל ביניהם, יש להתיר לשניהם ללבושם.**

ומכל מקום כתבו הפוסקים, שאשה המקבלת בבית החולים מכנסיים כאלה, אפילו שאין בזה איסור של "לא ילבש", **על כל פנים לא תסתובב אתם ברחבי בית החולים** על יד גברים מטעמי צניעות ואפילו שהם רחבים עליה. לכן כשתרצה לקום ממיטתה תלבש חלוק ארוך על המכנסיים הללו שגופה לא יראה, ובכך אינה עוברת על "לא ילבש" ולא על חוסר צניעות.

לבישת מכנסיים לאשה

ט. שאלה: האם מותר לאשה ללבוש מכנסי פיג'מה?

תשובת הרב: בנושא הזה ישנו בלבול מסויים בציבור. ונסביר: כמה מפוסקי האשכנזים ראו שהמנהג משנים קדמוניות שנשים לובשות מכנסיים בלילה תחת הכותנת מחמת הקור או מטעמי צניעות, והבינו מזה שגברים ונשים שונים בלבישת מכנסי פיג'מה, ולכן התירו לאשה ללבוש מכנסיים. אבל מרן הגר"ע יוסף ע"ה כותב בשו"ת יביע אומר (ח"ו חיו"ד ס"ס י"ד) שיש הבדל בין מכנסיים של גברים למכנסיים של נשים, ולכן מה שמותר לאשה ללבוש מכנסי פיג'מה זה דוקא מכנסי פיג'מה של נשים ולא של גברים. [וע"ע בשו"ת מנחת יצחק (ח"ב סי' ק"ח) ובשו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' ס"ג, ח"ו סי' קי"ח אות ב') ובשו"ת פאת שדך (ח"ג סי' ס"ג, סי' ס"ד אות ב'). ע"ש].

מסיכה של אשה לאיש

י. שאלה: הייתי בדרך והמסיכה שלי נקרעה, לאשתי היתה מסכה נוספת בצבע ורוד, האם מותר ללבוש מסיכה בצבע ורוד על מנת להינצל מקנס כספי?

תשובת הרב: בדרך כלל אין שום היתר לעבור איסור תורה משום הפסד ממון. כך כותב הרמ"א (יו"ד סי' קנז ס"א), שאדם צריך לתת את כל ממונו ובלבד שלא לעבור על איסור לאו. והש"ך שם (סק"ג) הסביר שזה דווקא כדי להנצל שלא לעבור על לא תעשה צריך לתת כל ממונו. אבל כדי לקיים מצות עשה, אפילו אם זה מצוה עוברת, אינו צריך לבזבז יותר מחומש (כמו שכתב הרמ"א בסוף סימן תרנ"ו).

למעשה מותר לחבוש מסיכה כזאת, מסיבה אחרת לגמרי. הזכרנו קודם את דברי הב"ח, שאם אדם לא מתכוון בלבישה ללבוש ולהידמות לאשה אלא רק כדי להינצל מצער או נזק, מותר. ולכן כאן שעל ידי חבישת המסיכה הוא מציל את עצמו או את אחרים ממחלת הקורונה – מותר, כיון שאינו בא להתדמות בזה לאשה.

ויתכן שאף החולקים על הב"ח יודו במקרה הזה שמותר, כיון **שהמסיכה לא ממש נחשבת בגד** כי היא מתבלה תוך כמה שעות.

צביעת שיער לבן

יא. שאלה: אני בן 35 וכבר התחיל להיות לי שיער לבן, האם מותר לצבוע את השיער או לשתות כדורים שגורמים לשיער הלבן להשחיר?

תשובת הרב: ברמב"ם (פי"ב מהלכות ע"ז ה"י) ובשולחן ערוך (יו"ד סי' קפ"ב ס"ו) כתוב במפורש שאסור לאדם לצבוע את השיער הלבן שלו בשחור, והרמב"ם מבאר שהעובר על זה חייב מלקות. ולכן ברור שיש בזה איסור תורה.

ויש שכתבו שכיון שהיום הגברים כן נוהגים לצבוע את השיער, ממילא זה לא נחשב למעשה נשים ומותר. ומרן ראש הישיבה אומר שלפי הנשמע והנראה גם היום אין דרך הרבה גברים לצבוע את השיער, ורק בחורים בני עשרים שנהיה להם שיער לבן הם רוצים לצבוע אותו כדי להתחתן, והם בטלים ברוב העולם שלא נוהגים לעשות כן. הנשים לעומת זאת נשארו במנהגם, וגם זקנה בת שמונים צובעת את השיער שלה או לובשת פאה נוכרית כדי להיראות

איפור להסתרת צלקת

יב. שאלה: אדם שעבר פיגוע או תאונה ונשארה לו צלקת, האם מותר לו להתאפר על מנת לכסות את הצלקת?

תשובת הרב: בשו"ת שבט הלוי (ח"ו ס"ס קיח בגליון) נשאל על אדם שיש לו כתם לידה, האם מותר לו להתאפר כדי להסתיר את הכתם. והוא העלה בזה להתיר ואפילו לכתחילה, כיון שאינו עושה כן על מנת להתייפות אלא רק כדי לכסות על הכתם. וכותב שאין לדמות את זה למה שאמרנו שאסור לאדם לצבוע את שערו הלבן בצבע שחור מפני שזה כמעשה הנשים, ששם אפילו שאינו עושה כן כדי להתייפות, מכל מקום הוא רוצה להיראות יותר צעיר וגם זה בכלל להתייפות. אבל האדם עם הכתם עושה כן רק כדי להסיר גנאי מעליו.

והוא הדין לאדם שנפצע ויש לו צלקת, שמותר לו לכתחילה להתאפר כדי להסתיר אותה.

בושם של אשה לגבר

יג. שאלה: האם מותר לגבר לשים בושם של אשה? ומה הדין באדם שהולך לקנות בושם מתנה לאשתו, ורוצה להתזי מעט על ידיו כדי לבדוק את הריח, האם מותר?

תשובת הרב: פעם שאלתי את מרן ראש הישיבה האם מותר לגבר לשים בושם של אשה ולהיפך, והוא ענה לי שיש בזה איסור "לא ילבש". וכך כתבו כמה אחרונים. (וע"ע בשו"ת מהר"ם שיק חיו"ד סי' קע"ג ד"ה והנה, ובשו"ת באר שרים ח"ו סי' נ"ט).

ובכל זאת, **להתיז מעט בושם על היד כדי לבדוק את הריח אפשר להקל.** וראיתי בספר אהל יעקב (עמ' שכ"ב) בשם הגאון רבי אשר וייס שליט"א שאמר טעם לכך, שכיון שאינו מתכוון שהריח הזה ידבק בידו, (ולא רק זה אלא אינו רוצה כלל בכך שהריח הוא מעונין לבדוק עוד בשמים), מותר. והוא דימה את זה לאדם שרוצה למדוד בגד, שבספר חכמת אדם (כלל ק"ו ס"כ) כתב שיש מתירים אפילו אם יש חשש שיש בו שעטנז, כיון שאינו מתכוון ללבישה. והוא הדין כאן, שכיון שאינו מכוון לבישום – מותר.

צעירה, ולכן זה נחשב מעשה נשים ואסור. (וע"ע בשו"ת שבט הלוי ח"ב סי' סג, וח"ג סי' קיא אות ג, וח"ו סי' קיח אות ג).

ולגבי נטילת כדורים – הגאון הרב משה פיינשטיין כותב בשו"ת אגרות משה (ח"א חיו"ד סי' פ"ב) להחמיר, ומסתכלים על התוצאה הסופית, ואם בסוף השיער משחיר – אסור, ואין הבדל בין אם הוא צובע על ידי ספריי או סממנים, לבין אם הוא צובע על ידי הכדורים. (וע"ע בשו"ת אגרות משה ח"ב חיו"ד סי' סא).

ומרן ראש הישיבה שליט"א (בעלון בית נאמן גליון קכ"ז, כי תבוא תשע"ח הערה ז) סובר להקל. ופעם הרב הסביר שמבחינת התוצאה הסופית אין לאסור, כי כאשר גבר לובש בגד של אשה, בסופו של דבר הוא דומה בזה לאשה ואסור. אבל כאשר הוא שותה כדורים כדי להשחיר את השיער, בסופו של דבר אינו נדמה לאשה, שהרי גם גבר צעיר שערותיו שחורות, וגם אין לומר שכיון שעל ידי הכדורים נעשה מאליו מעשה נשים, אסור משום גרמא. כיון שגרמא אסורה מן התורה דוקא בסירוס וכדומה שהתורה אמרה "ובארצכם לא תעשו", ודרשו חכמים קרי ביה: "לא תעשו", שאסור גם אם נעשה על ידי גרמא. אבל באיסור לא ילבש לא שייך לדרוש "לא ילבש", ולכן אינו אסור על ידי גרמא. **ולכן למעשה הוא מתיר לשתות כדורים לצביעת שיער.**

וגם מרן הגאון רבנו עובדיה יוסף בתשובה שנדפסה מקרוב בשו"ת יביע אומר (ח"א חיו"ד סי' ט"ו אות ג) כתב להקל לבחור שרוצה להתחתן לצבוע שערו על ידי גלולות וכדומה. (רק שדבריו לא ברורים כ"כ בתשובה, כמו העירו העורכים שם). [וע"ע בשו"ת ישכיל עבדי (ח"ח חאו"ח סי' יז אות ז) ובשו"ת שמש ומגן (ח"א חיו"ד סי' יט) ובשו"ת עולת יצחק (ח"ב חיו"ד סי' קסא) ולהרה"ג רבי יהונתן קויתי בקובץ אור המאיר (סי' טז), ובשו"ת לב נבון חיו"ד].

לסיכום: א. אסור מן התורה לגבר ששערותיו הלבנים לצבוע את שיערו בצבע שחור. **ב.** בשו"ת אגרות משה אסר גם לשתות כדורים שמשחירים את השיער, ודעת מרן ראש הישיבה שליט"א להתיר. וכך דעת עוד פוסקים.

ונראה להקל בכך מטעם נוסף, שכיון שהוא מתיז על ידו, ובאופן כזה הריח לא נשאר הרבה זמן, מותר. כעין זה כתבו הפוסקים לגבי שבת, שאף על פי שאסור להתיז בושם על בגד, מפני שמוליד ריח, מכל מקום על הגוף מותר, דהזיעה מעברא ליה. וקל וחומר בכף ידו "רוח עברה ותטהרם".

הסרת שיער בלייזר

יד. שאלה: האם מותר לגברים לעשות הסרת שיער בלייזר?

תשובת הרב: מרן בשלחן ערוך (יו"ד סי' קפ"ב ס"א) שאם זה במקומות גלויים, כמו בפנים במקומות שסמוכים לזקן או בעורף – מותר. אבל במקומות מרובי השיער הפנימיים, יש בזה בעיה ואסור. ואפשר לראות יותר בהרחבה בשולחן ערוך שם.
ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

השיעור נמסר ביום ראשון כ"ו שבט תשפ"א

כמידי יום ראשון בשעה 12 בצהריים בערוץ "קול ברמה"

בית ההוראה פתוח 24 שעות ביממה, בטלפון: 03-5500228

העלון יוצא לאור בחסות

א. משכנתאות – יעוץ המשכנתא הטוב ביותר בארץ

לפרטים: 054-8444095

להצלחת: רמי יצחקיאן, אריאל פלר, יוסי דהמן, אליהו חן ויוסי ברנס הי"ו
לעילוי נשמת: בני בנימין בן ליזי עליזה.

עורך: הרה"ג ר' שלמה נחום שליט"א.

ניתן להצטרף לרשימת התפוצה, וכן ליצור קשר במייל - A025606532@gmail.com

ניתן להאזין לשיעור זה ולשאר שיעורי מורנו הרב שליט"א

בקו "תורת חיים"

02-5606532

בשורה משמחת

כעת ניתן להאזין לאוצר שיעורי הרב שליט"א גם במערכת "קול הלשון"

03-6171111

הקש *7 ואז 999159